

คอลัมน์ “จากท่าพระจันทร์ถึงสนามหลวง”

ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันพฤหัสบดีที่ 16 พฤศจิกายน 2543

ไม่มีมิตรแท้ ไม่มีศัตรูถาวร

รังสรรค์ ทัศนะพรพันธุ์

สังคมการเมืองไทย ‘พัฒนา’ มาสู่ระดับ ‘ไม่มีมิตรแท้ ไม่มีศัตรูถาวร’ เมื่อถึงฤดูการผสมพันธุ์ทางการเมือง เหล่านักเลือกตั้งพากันซบซนทำนองเสนาะดังกล่าวนี้

‘ไม่มีมิตรแท้ ไม่มีศัตรูถาวร’ กลายเป็นบรรทัดฐานแห่งประพฤติกรรมของเหล่านักเลือกตั้ง นัยสำคัญของบรรทัดฐานดังกล่าวนี้ก็คือ อุดมการณ์ทางการเมืองและความซื่อสัตย์สุจริตมิใช่เส้นแบ่งมิตรกับศัตรูทางการเมือง มิใช่เส้นแบ่งระหว่าง ‘เขา’ กับ ‘เรา’ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ อุดมการณ์ทางการเมืองมิใช่เรื่องสำคัญ และความซื่อสัตย์สุจริตหามีความสำคัญไม่

ในเวทีการเมืองในประเทศที่ระบอบประชาธิปไตยหยั่งรากลึก เส้นแบ่งระหว่าง ‘เขา’ กับ ‘เรา’ ที่สำคัญ ก็คือ อุดมการณ์ทางการเมือง พวก ‘เรา’ ก็คือ กลุ่มการเมืองที่ยึดอุดมการณ์ทางการเมืองเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน ส่วนพวก ‘เขา’ ประกอบด้วยผู้ที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองต่างออกไป ในประเทศที่มีวัฒนธรรมการเมืองที่เคร่งครัดเรื่องอุดมการณ์ การผสมพันธุ์พวก ‘เขา’ กับพวก ‘เรา’ เป็นไปไม่ได้ หรืออย่างมากที่สุดเป็นไปได้ยาก เมื่ออุดมการณ์ทางการเมืองแตกต่างกัน ชุดของนโยบาย (Policy Platform) ที่ใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินย่อมแตกต่างกันด้วย ในประเทศที่มีความเคร่งครัดด้านอุดมการณ์น้อย การผสมพันธุ์พวก ‘เขา’ กับ ‘เรา’ อาจเป็นไปได้ แต่ต้องปรับนโยบายเข้าหากัน

ในประเทศที่เคร่งครัดเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต พรรคการเมืองที่ถือตนว่าสุจริต ย่อมไม่เกลือกกลั้วกับพรรคการเมืองที่มีชื่อเสียงทางทุจริต ความซื่อนี้เป็นจริงในระดับปัจเจกชนด้วย

ในสังคมการเมืองไทย อุดมการณ์ทางการเมืองมิใช่เส้นแบ่งระหว่างพรรคการเมือง เนื่องจากพรรคการเมืองหาไม่ยึดอุดมการณ์ไม่ ‘ไม่มีพรรค ‘เขา’ หรือพรรค ‘เรา’ ไม่มีพรรคฝ่าย ‘ขวา’ หรือพรรคฝ่าย ‘ซ้าย’ ทุกพรรคมิได้ยึดอุดมการณ์หนึ่งอุดมการณ์ใดที่แน่นอน หากแต่มีความยืดหยุ่นด้านอุดมการณ์อย่างยิ่ง ความยืดหยุ่นดังกล่าวนี้ก็เพื่อเอื้ออำนวยต่อการผสมพันธุ์ในการจัดตั้งรัฐบาล พรรคการเมืองไทยมิได้มีเป้าหมายสำคัญในการขาย ‘สินค้าอุดมการณ์’ หากแต่มีเป้าหมายในการยึดกุมอำนาจการบริหารราชการแผ่นดิน

ความต้องการดูดซับส่วนเกินทางเศรษฐกิจเป็นพลังผลักดันในการยึดกุมอำนาจ หากต้องตกเป็นฝ่ายค้านซึ่งไร้อำนาจ ย่อมต้องอดอวยปากแห้ง อันเป็นสังขรณ์ที่ผู้นำพรรคการเมืองจำนวนมากพบบน ด้วยเหตุที่รัฐบาลผสมเป็นรูปแบบที่ลงตัวในสังคมการเมืองไทย เนื่องเพราะไม่มีพรรคการเมืองพรรคหนึ่งพรรคใดที่มีเสียงข้างมากในรัฐสภา พรรคการเมืองทั้งหลายจึงเรียนรู้ที่จะต้องมีความยืดหยุ่นด้านนโยบายและมีการปรับอุดมการณ์และปรับนโยบายเข้าหากัน เพื่อให้การจัดตั้งรัฐบาลผสมสำเร็จลุล่วง

ความต้องการยึดกุมอำนาจเพื่อแสวงหาส่วนเกินทางเศรษฐกิจจากการบริหารราชการแผ่นดิน นอกจากจะทำให้ไม่มีการเก็งกำไรเรื่องอุดมการณ์และนโยบายพื้นฐานแล้ว ยังทำให้ไม่มีการเก็งกำไรเรื่องคุณธรรมอีกด้วย พรรคการเมืองพากันผสมพันธุ์เพราะเห็นแก่ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ โดยไม่คำนึงว่า นักการเมืองและพรรคการเมืองที่เข้าร่วมผสมพันธุ์นั้นเคยมีประวัติการโกงบ้านกินเมืองและปล้นชาติหรือไม่ เส้นแบ่งระหว่างความดีกับความชั่ว ซึ่งเคยเป็นเส้นสีแดงอันเด่นชัดแปรเปลี่ยนเป็นเส้นสีเทา โดยที่แถบสีเทาขยายตัวรูกล้ำแถบสีขาวต่อไปเรื่อยๆ

'ไม่มีมิตรแท้ ไม่มีศัตรูถาวร' กลายเป็นสังขรณ์ของสังคมการเมืองไทย เพราะเหตุที่มีการหมุนเวียนเข้าและออกจากการผสมรัฐบาลเป็นระยะๆนั่นเอง ผู้ที่เคยอยู่ฝ่ายตรงกันข้ามอาจกลับกลายเป็น 'มิตรแท้' เพียงชั่วครวญ เมื่อมีการผสมพันธุ์ร่วมรัฐบาลเดียวกัน ส่วนผู้ที่เคยร่วมรัฐบาลเดียวกันอาจกลับกลายเป็น 'ศัตรูถาวร' ชั่วครวญ เนื่องจากฝ่ายหนึ่งต้องระเห็จออกจากรัฐบาล

แม้ว่า 'ไม่มีมิตรแท้ ไม่มีศัตรูถาวร' สะท้อนให้เห็นอนิจลักษณะของสังคมการเมือง แต่ข้อใหญ่ใจความของ 'กติกการเมือง' ดังกล่าวนี้อยู่ที่ความไม่สำคัญของอุดมการณ์การเมืองและความไม่สำคัญของจริยธรรม ด้วยเหตุที่ผู้นำนักการเมืองจำนวนมากและพรรคการเมืองเกือบทุกพรรคเกลือกกลั้วกับการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมทั้งดูดซับส่วนเกินทางเศรษฐกิจจากการบริหารราชการแผ่นดิน จริยธรรมจึงมิใช่บรรทัดฐานในการผสมพันธุ์ทางการเมือง และไม่มีตำแหน่งแห่งหนบนโต๊ะเจรจาในการจัดตั้งรัฐบาลผสม

ในประวัติศาสตร์อันไม่ยาวไกล พรรคชาติไทยเคยเป็นหัวหอกในการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลนายชวน หลีกภัย (2535-2538) ด้วยการโจมตีโครงการ สปก. 4-01 อันแสนอัปยศ จนเป็นเหตุให้นายชวน หลีกภัยต้องชิงยุบสภาก่อนที่จะมีการลงมติให้เป็นขาดแคลนแห่งชีวิต ครั้นเมื่อถึงคราวรัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา (2538-2539) พรรคประชาธิปัตย์เป็นหัวหอกในการเล่นงานกลุ่ม 16 อันมีนายเนวิน ชิดชอบร่วมเป็นผู้นำ รวมทั้งการขูดคู้การทุจริตและประพฤติมิชอบของผู้นำพรรคชาติไทย แต่แล้วเมื่อนายชวน หลีกภัยกลับมาเป็นนายกรัฐมนตรีครั้งที่สอง พรรคประชาธิปัตย์ไม่ละอายที่จะสมคบกับพรรคชาติไทยในการจัดตั้งรัฐบาล ทั้งๆที่เคย

ถูกตนกล่าวหาว่ามีการทุจริตและประพฤติมิชอบ ดุจเดียวกับที่พรรคชาติไทยไม่ละอายที่จะเข้าร่วมรัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งตนเคยกล่าวหาว่ามีการทุจริตและประพฤติมิชอบเช่นเดียวกัน

แม้ว่านายชวน หลีกภัยจะไม่พอใจที่พลเอกชวลิต ยงใจยุทธวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลของตนอยู่บ่อยครั้ง จนถึงกับจะดำเนินการแบ่ง 'เทพ' แบ่ง 'มาร' ให้ชัดเจน แต่เมื่อถึงคราวอัปสรรทางการเมือง พรรคประชาธิปัตย์อาจต้องขมซานไปขอให้พรรคความหวังใหม่มาร่วมรัฐบาล หลังการเลือกตั้ง มิฉะนั้นอาจไม่สามารถยึดกุมอำนาจอันหอมหวานได้ ในประการสำคัญ เมื่อไรอำนาจ กระเป๋าก็ต้องแฟบ

ภาพ ร.ต.อ. เฉลิม อยู่บำรุงร่วมรัฐบาลเดียวกันกับนายชวน หลีกภัย มิใช่ภาพนานาเกียรธ ในเมื่อนายชวน หลีกภัย และนายสุเทพ เทือกสุบรรณเคยร่วมรัฐบาลเดียวกับนายเนวิน ชิดชอบมาแล้วด้วยสัมพันธภาพอันดี

ในสังคมการเมืองไทย ไม่เพียงแต่จะไม่มีมิตรแท้หรือศัตรูถาวรเท่านั้น หากยังไม่มีจริยธรรมที่แท้หรือศีลธรรมถาวรอีกด้วย จริยธรรมหรือศีลธรรมจะถูกกล่าวถึงก็แต่ในยามสิ้นอำนาจเท่านั้น